

Odkazy Vojena Ložka

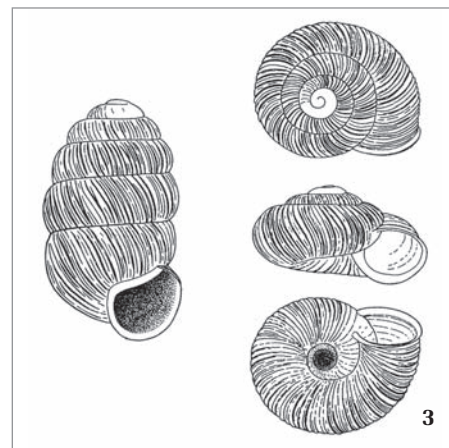

Večer 15. srpna poklidně odešel poslední mohykán naší přírodovědy RNDr. Vojen Ložek, DrSc. Nejspíš není v Čechách biolog, geolog, geograf nebo ochranář, který by k němu nechodil na přednášku, nebyl s ním v terénu, nečetl jeho knihy či nekonzultoval širokou škálu přírodovědných problémů. V. Ložek byl tak trochu všech a nikoho, sám chodil rád, jak jsme mu nechali zahrát na pohřbu. Že to byla renesanční osobnost, přesahující snad všechny terénní přírodovědné obory, není třeba připomínat. Za seznam publikací atakující půl druhého tisíce by se nemusela stydět menší instituce. Jako zakladatel moderní paleoekologie v Čechách a na Slovensku vždy vyzdvihoval malakozoologii coby zdaleka nevytěžený zdroj informací o krajínách minulých i současných. Jako aktivní ochránce přírody byl u založení prakticky všech chráněných krajinných oblastí ve středních Čechách i jinde. Jako pedagog vedl snad nejdéle běžící kurz na Univerzitě Karlově – Vývoj přírody ČR. Poslední, 53. ročník proběhl v loňském zimním semestru.

Svou přednášku zahajoval slovy: „Všechno, o čem vám tady budu povídat, reálně existuje a můžete si na to sáhnout.“ Obecná kostra informací o přírodě ve čtvrtohorách

byla ověšená ilustrativními příklady z terénu. Studenty zkoušel jaksi celostně – zajímalo ho, odkud jsou, a o jejich rodišti jim pak prozradil i to, co sami nevěděli. Jako doktor antropologie nadšeně odhadoval původ exoticky vyhlížejících studentů. Jistému studentovi třeba k jeho nemalému překvapení sdělil, že je pravděpodobně ainského původu, jiné studentce, že má dinárský původ „jako tatíček Masaryk“. Zkouška nebyla jen testování vědomostí, ale inspirativní rozhovor. Na formulář, kterým studenti hodnotí přednášející, napsal jeden z nich přes všechny kolonky velkými písmeny dokonalou charakteristiku Vojena Ložka – „Je to borec!“

Byl solitérem i ve způsobech práce a myšlení. Současní vědci získávají a zpracovávají data, on pozoroval přírodu a výsledované zkušenosti se mu v hlavě propojovaly do přediva vztahů a souvislostí. Pravděpodobně nikdy nečetl časopis *Nature*, zato už ale před 40 lety vyzoroval něco, co tam kdosi publikoval letos. Prohlašoval o sobě, že neumí myslet logicky, neměl rád matematické modely a zobecňování na základě několika málo pozorování. Měl rád výjimky z pravidel a dokládal na nich, jak ošidné mohou být generalizace.

- 1 Vojen Ložek na exkurzi se studenty v r. 2008. Foto L. Juříčková
- 2 Společně na lovu šneků v přírodní rezervaci Pístecký les u Budyně nad Ohří. Foto J. Horáčková
- 3 Zrnovka *Pupilla loessica* (vlevo) a údolníček *Vallonia tenuilabris* byli vůdčími druhy glaciální sprašové stepi. Takto je nakreslil Vojen Ložek.

Pracovní metoda Vojena Ložka začínala „na trempu“. Prošel prakticky celé bývalé Československo a krajinu si postupně naskenoval do hlavy ve fascinujícím rozlišení. Přispívala k tomu i metoda obědů v terénu, nebyl-li výhled do krajiny, nejedlo se. Nezpracovával vzorky, které si neodebral sám. V terénu byl od časného jara do pozdního podzimu a v případě příznivého počasí i v zimě – to byla „zdivočelá“ část roku. Během ní mu úřední korespondence „zasedimentovala“ v obrovských hromadách vedle jeho pracovního stolu. Tyto hromady zkoumal velmi nerad. Odebrané fosilní i recentní měkkýše určoval sám, měl na to vyhrazený čas, během kterého vysílal Hlas Ameriky a Svobodná Evropa. Říkal tomu metoda „drobného deště“ – když každý den uděláte kousek, práce pěkně přibývá. Často určil jen část vzorků, aby ukojil svou zvědavost, zbytek pečlivě popsal a uložil. Přesvědčit ho, že mu můžeme pomoci, trvalo několik let. Přes den chodil navštívit kolegy do různých institucí a povídal jim o svých objevech a zážitcích v obecných souvislostech. To mu pomáhalo postupně si třídit myšlenky a vybrušovat tak podobu budoucího textu. Večery pod lampou trávil u psacího stroje a bez překlepů sepisoval finální podoby článků.

Nerad publikoval v prestižních časopisech, jeho heslo bylo *Litera scripta manet* (Co je psáno, zůstává). Při pročítání jeho dávno zapomenutých článků v často už neexistujících periodikách ale nestačíme žasnout nad moderností a precizností argumentace. V posledních letech psal nejraději pro *Živu*, v její redakční radě strávil 47 let (členem rady byl od r. 1973).

Vojena Ložka jsem znala 36 let, posledních 10 let jsme spolu prakticky každý týden. Povídání obvykle končilo slovy: „Lucie, jaké máš pro mě úkoly?“ Plnil ale jen ty „úkoly“, které sám považoval za důležité. Poslední léta sepisoval i odkazy pro nás. Je jich pozhňaně, snad je do důchodu stihneme splnit. Den před svou smrtí mi řekl, že před sebou vidí mapy. Přejme mu šťastnou cestu.

